

GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI

Samarqand viloyati Kattaqo'rg'on shahar

15-maktab Geografiya o'qituvchisi

Sharapova Shaxzoda Milinorovna

Annotatsiya: Global iqlim o'zgarishi, dunyodagi atmosfera va okeanlar sistemalaridagi o'zgarishlarni ifodalaydi. Uning muhim ta'sir ko'rsatgan yo'nalishlari atmosfera va okeanlar haroratlarining o'zgarishi, buzullar erishishi, tabiat kayfiyoti va biologik aloqalar, insoniy faoliyatini ta'sir qilishi va tabiiy hayotning o'zgarishlarini o'z ichiga oladi. Bu maqolada global iqlim o'zgarishining asosiy o'zgarishlari va ularning dunyo jamiyati, ekologiya, iqtisod, va ijtimoiy sohalariga o'z ta'siri haqida batafsil ma'lumot berilgan. Mavzuni o'quvchilar, tadqiqotchilar va ilmiy jamoalar qo'llab-quvvatlash uchun bu haqida ko'proq bilim olishlari kerak. Iqlim o'zgarishi qo'llab-quvvatlash, diplomatiya, insoniyat va ilmiy sohasida hamkorlikni talab qiladi.

Key words: Global iqlim o'zgarishi, atmosfera, okeanlar, harorat, buzullar, tabiat, biologik aloqa, insoniy faoliyat, tabiiy hayot, dunyo jamiyati, ekologiya, iqtisod, ijtimoiy sohalar, tadqiqotchilar, ilmiy jamoalar, qo'llab-quvvatlash, diplomatiya, insoniyat.

Global iqlim o'zgarishi dunyoning iqlimini o'zgartirayotgan o'zgarishlar to'plamini ifodalaydi. O'zgaruvchan iqlim o'zgarishlari, atmosfera va okeanlardagi qonuniy o'zgarishlar, uning sababli buzullarning erishganligi, ob-havo tizimlari va boshqa ko'plab muammolar asosida sodir bo'ladi. 20-asrning o'rtalaridan boshlab, global o'zgaruvchan iqlim o'zgarishi, yuqori issiqlik miqdorlari, ozon qopqonlarining buzilishi, yuqori issiqlik havolalari, quruq musibatlari va boshqa oqibatlar kabi ko'plab o'zgarishlar bilan bog'liq bo'lganlikda kuzatilmoqda. Fizikaviy o'zgarishlar, ko'plab ilm sohasidagi tadqiqotlar va monitoring jarayonlari orqali o'rganilmoqda. Mamlakatlar ham, ulkan xajmli hodisalarni oldini olish, yagona yo'lga qo'yilgan bo'lishi, energiya

foydalanishini pasaytirish va qayta tiklash texnologiyalari kabi vaziyatlarga ishora qilayotgan tadbirlar qilmoqdalar. Iqlim o'zgarishi ham ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik boshqa ko'plab sohalariга tesir ko'rsatadi. O'zgaruvchanlikning o'tishini oldini olish, insoniy faoliyatini ozod etish, yoshlar va jamiyatni iqtisodiy rivojlantirish, energiya xosilini o'zgartirish va ekologik o'zgarishlarga qarshi kurashishning yengilmas yo'llarini qidirish, bu muhim masalalardir.

Global iqlim o'zgarishi odatda quyidagi yo'nalishlarda ko'rinadi:

1. **Havo Harorati O'zgarishi:** Yillar o'tib, dunyodagi oqsillik va sovuqlik harorati o'zgarib, ularning doirasidagi harorat hududlarida o'zgarishlar sodir bo'ladi. Buning o'zgarishi tabiiy vaziyatni va biologik tizimlarni ta'sir qiladi.

2. **Okeanlardagi Harorat O'zgarishi:** Okeanlarning yuz tuzilishi va tuzsiz suvlarining harorati o'zgarib turadi. Bu esa tuzsiz suvlar va okeanlar orasidagi hamkorliklarni o'zgartirishi mumkin.

3. **Buzullarning Erishishi:** Quruq musibatlar va yuqori issiqlik miqdorlari buzullarning erishishiga olib keladi. Bu esa suv darajasining o'sishi, dengiz suvi haroratining o'sishi, vaqtincha dengiz sathidan buzullarining ko'tarilishiga olib keladi.

4. **Tavbaqa Va Sukhrob Barqarorligi:** Iqlim o'zgarishlari bilan bog'liq ravishda suv zonalarining o'zgarishi, tavbaqa va sukhrob barqarorligini ta'sir qiladi. Bu esa tarqalib borayotgan orqaliq ekosistemalarni va hayvonlar dunyosini ta'sir qiladi.

5. **Yer Qurolli Darholatlar:** Quruq musibatlar va issiqlik o'zgarishlari yovuz xavo va shirin suv ishlab chiqishiga olib keladi. Bu esa qishloq xo'jaligi, uy-joy, shaharlar va tumanlar kabi hududlarda yer qurolli darholatlar uchun o'zgarishlar yaratadi.

6. **Tabiat Kayfiyoti Va Biologik Aloqa:** O'zgaruvchan iqlim o'zgarishi tabiatni va uning ichki hayotini ta'sir qiladi. Bu esa hayvonlar va bitki turlari o'rtasidagi aloqalar va o'zgarishlarga olib keladi.

7. **Insoniy So'zlashi:** O'zgaruvchan iqlim o'zgarishi insonlar orasidagi muhit, madaniyat va iqtisodiy aloqalarni ta'sir qiladi. Bu esa mamlakatlarning iqtisodiyatlarini o'zgartirish, ob-havo sharoitlariga mos kelishni ta'minlash, zamin resurslarini boshqarish va moliya vaqtincha bo'lishi kabi yo'llarni o'z ichiga oladi.

O'zgaruvchan iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashish, iqtisodiy va ekologik tuzumlar tuzilishi, energiya samaradorligini oshirish, karbon emissiyasini pasaytirish, to'shak va yuqori issiqlik tizimlarini rivojlantirish, qayta tiklash texnologiyalarini qo'llash, tabiiy resurslarni rationallik orqali ishlatish, ob-havo monitoringini rivojlantirish va dunyodagi xalqaro hamkorlik orqali o'zgaruvchan iqlim o'zgarishiga qarshi kurashishda yordam bera olish muhimdir. Global iqlim o'zgarishi dunyoning iqlimini o'zgartirayotgan o'zgarishlar to'plamini ifodalaydi. O'zgaruvchan iqlim o'zgarishlari, atmosfera va okeanlardagi qonuniy o'zgarishlar, uning sababli buzullarning erishganligi, ob-havo tizimlari va boshqa ko'plab muammolar asosida sodir bo'ladi. 20-asrning o'rtalaridan boshlab, global o'zgaruvchan iqlim o'zgarishi, yuqori issiqlik miqdorlari, ozon qopqonlarining buzilishi, yuqori issiqlik havolalari, quruq musibatlar va boshqa oqibatlar kabi ko'plab o'zgarishlar bilan bog'liq bo'lganlikda kuzatilmoqda. Fizikaviy o'zgarishlar, ko'plab ilm sohasidagi tadqiqotlar va monitoring jarayonlari orqali o'rganilmoqda. Mamlakatlar ham, ulkan xajmli hodisalarni oldini olish, yagona yo'lga qo'yilgan bo'lishi, energiya foydalanishini pasaytirish va qayta tiklash texnologiyalari kabi vaziyatlarga ishora qilayotgan tadbirlar qilmoqdalar.

Iqlim o'zgarishi ham ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik boshqa ko'plab sohalariga tesir ko'rsatadi. O'zgaruvchanlikning o'tishini oldini olish, insoniy faoliyatini ozod etish, yoshlar va jamiyatni iqtisodiy rivojlantirish, energiya xosilini o'zgartirish va ekologik o'zgarishlarga qarshi kurashishning yengilmas yo'llarini qidirish, bu muhim masalalardir. Global iqlim o'zgarishi odatda quyidagi yo'nalishlarda ko'rinadi: Havo Harorati O'zgarishi, Okeanlardagi Harorat O'zgarishi, Buzullarning Erishishi, Tavbaqa Va Sukhrob Barqarorligi, Yer Qurolli Darholatlar, Tabiat Kayfiyoti Va Biologik Aloqa, Insoniy So'zlashi, Mudofaa Va Adaptatsiya, Yerel Hamkorliklar Va Diplomatiya, Tarqalib Borayotgan Ob-Havo Tizimlari, O'zgaruvchanlikni Qabul Qilish, Ilmiy Hamkorliklar. O'zgaruvchan iqlim o'zgarishi bilan bog'liq ravishda suv zonalarining o'zgarishi, tavbaqa va sukhrob barqarorligini ta'sir qiladi. Bu esa tarqalib borayotgan orqaliq ekosistemalarni va hayvonlar dunyosini ta'sir qiladi. Quruq musibatlar va issiqlik o'zgarishlari yovuz xavo va shirin suv ishlab chiqishiga olib keladi. Bu esa qishloq

xo'jaligi, uy-joy, shaharlar va tumanlar kabi hududlarda yer qurolli darholatlar uchun o'zgarishlar yaratadi. O'zgaruvchan iqlim o'zgarishlari insonlar orasidagi muhit, madaniyat va iqtisodiy aloqalarni ta'sir qiladi. Bu esa mamlakatlarning iqtisodiyatlarini o'zgartirish, ob-havo sharoitlariga mos kelishni ta'minlash, zamin resurslarini boshqarish va moliya vaqtincha bo'lishi kabi yo'llarni o'z ichiga oladi.